

Historia osiedla:

Nowosolna została założona około 1802 r. w ramach tak zwanej kolonizacji fryderycjańskiej i zasiedlona została przez protestantów niemieckich pochodzących w większości z Wirtembergii, których sprowadził na te tereny Bernarg Zimmerman. Historia wsi Nowosolna jest nierozłącznie związana ze społecznością Hernhutów, którzy zamieszkiwali wieś w latach 1801-1945. Społeczność zamieszkująca Nowosolną stała się ośrodkiem tego wyznania na całym Mazowszu. Ponadto osiedlili się tu też osadnicy z Badenii, Lotaryngii, Prus i z poznańskiego. Wieś powstała na terenach leśnych Ekonomii Łazanów. Gospodarstwa nowoprzybyłych znacznie różniły się od tych, które były budowane przez miejscowych chłopów pańszczyźnianych. Zazwyczaj liczyły po 10-17 ha ziemi ornej, domy i zabudowania gospodarcze były w większości murowane oraz bardzo dobrze wyposażone. Sami osadnicy nie musieli odrabiać pańszczyzny, płacili jedynie niewielki czynsz. Mieszkańcy Neu-Sulzfeld tworzyli bardzo ciekawą mozaikę, bowiem zamieszkały tu rodziny z Wirtembergii (21), Badenii (14), Bawarii (28), z Poznańskiego (23), z Prus (15) oraz z Lotaryngii (3).

Z powstaniem osady wiąże się ciekawa anegdota, którą przytacza Krystyna Radziszewska w książce *Niemieckimi śladami po Ziemi Obiecanej*:

„(...) Z przybyciem Niemców do Nowosolnej wiąże się pewna legenda. Głosi ona, że pierwsi osadnicy zastali biedną, małą osadę, która ich zdaniem nie mogła zagwarantować im dostatniego życia i z tego też powodu nie wiązali z nią swej przyszłości, a wręcz przeciwnie, chcieli ją jak najszybciej opuścić. Aby zatrzymać osadników miejscowa szlachta wyprawiła dla nich ucztę, na którą przeznaczono dwa woły i duże ilości wina. I tak dzięki pomysłowości szlachty dwa woły przyczyniły się po powstania wzorcowej osady niemieckiej w okolicy Łodzi.”

Pierwotna nazwa wsi brzmiała Neu-Sulzfeld, ponieważ większość osadzonych w niej kolonistów pochodziła z okolic wirtemberskiego miasta Sulzfeld. Z czasem nazwa uległa polonizacji w formie Nowosolna, która jest wolnym tłumaczeniem nazwy niemieckiego

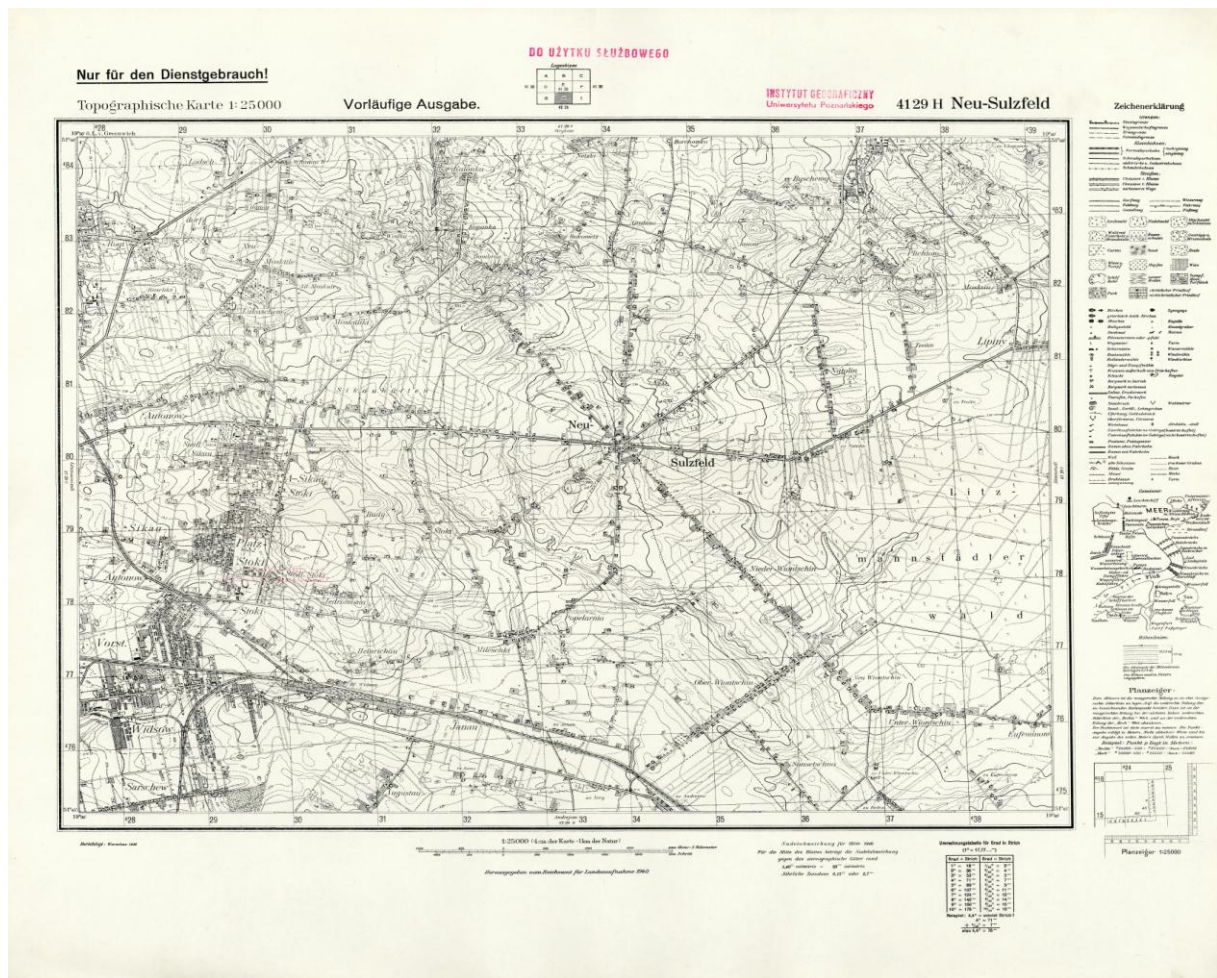
Nowosolna miała być według pierwotnej koncepcji miastem powiatowym. Wszystkie plany i nadzieje, które wiązano z osadą zostały pokrzyżowane przez działania napoleońskie, a Nowosolna pozostała jedynie silnie zgermanizowaną wsią.

W 1823 r. Nowosolna liczyła 1059 mieszkańców zamieszkałych w 86 domach, przewyższając w tym czasie liczbę mieszkańców pobliskiej Łodzi – chociaż już niedługo, ponieważ w wyniku decyzji władz administracyjnych Królestwa Polskiego przeznaczającego to miasto na osadę fabryczną, w 1830 r. liczba jego mieszkańców wzrosła gwałtownie do 4 tysięcy.

Kościół ewangelicki z 1838 r. znajdujący się dawniej na rynku w Nowosolnej; dziś w skansenie łódzkiego budownictwa drewnianego przy Muzeum Włókiennictwa w Łodzi

Wieś wytyczono na tak zwanym surowym korzeniu, na nietypowym planie ośmioramiennej gwiazdy. Centralnym punktem osady był i jest plac, z którego co 45 stopni wychodzi kolejno osiem ulic. Nowosolna stanowi unikatowy w skali kraju przykład rozplanowania w ten sposób zabudowy wiejskiej. Ze względu na wieloletni brak zainteresowania władz, szczególnie po II wojnie światowej, jego potencjał estetyczny został w dużym stopniu zaprzepaszczony niespójną, chaotyczną zabudową i nieprzejrzystym układem komunikacyjnym.

Mapa Neu-Sulzfeld 1940 r.

Miejscowość długo zachowała swój nietypowy charakter etniczny. Jeszcze w 1921 r. ponad 95% z jej 1126 mieszkańców było narodowości niemieckiej. Kres jej wielokulturowemu charakterowi przyniósł koniec wojny światowej. W 1945 roku jej niemieccy mieszkańcy uciekli w obawie przed Rosjanami bądź zostali wysiedleni w ciągu kilku następnnych lat przez nowe władze Polski. Ich własności zostały przejęte przez państwo polskie.

W 1988 r. Nowosolna została włączona w granice administracyjne Łodzi, w obręb dzielnicy Widzew. Aktualnie – wg. danych UM Łodzi w 2016 r. osiedle zamieszkuje ok. 3900 łodzian.

Na wschód od rynku w Nowosolnej przebiega autostrada A1 wraz z węzłem "Brzeziny".

Na podstawie:

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Nowosolna>

<http://echanowosolnej.pl/index.php/historia/184-historia-nowosolnej-do-1945-r>

<http://www.nowosolna.eu/rys-histeryczny.html>